

Wat Johannes de evangelist zegt over Johannes de Doper

“Er was een mens door God gezonden”.

Johannes 1:6

Johannes, de getuige

Het is algemeen bekend dat het evangelie naar Johannes verschilt van de drie andere evangeliën, zowel in stijl als wat betreft de inhoud. Dit blijkt ook uit de manier waarop Johannes de Doper naar voren komt. De evangelist is eigenlijk heel beknopt over deze toch wel belangrijke persoon, maar des te groter is de uitdaging die wij hierdoor krijgen. Terwijl we in de zgn. synoptische evangeliën lezen over de geboorte, groei, levensstijl, prediking en dood van Johannes de Doper ¹, geeft het Johannesevangelie ons eenvoudigweg zijn aanwezigheid weer met de woorden: ‘Er was een mens’ (Joh. 1:6). Die mens was ‘van (of: vanwege) God gezonden’. Tot driemaal toe wordt van het begin af aan gezegd dat hij een *getuige* was (vs. 7-8). Zó wordt Johannes ons gepresenteerd in dit evangelie, als *getuige*. Hij was ‘tot een getuigenis ... om te getuigen (2x)’. Zo wordt heel de kern en de reden van zijn bestaan samengevat. Telkens wordt hij als een getuige beschouwd in dit evangelie ². Hij sprak en leefde als een ‘brandende en schijnende lamp’ (5:35), en zijn licht werd gezien door de mensen rondom hem. Hij was zelf het Licht niet, maar was er wel een getuige van (1:8).

Het is opmerkelijk dat er in dit evangelie met geen woord wordt gerept over de dood van Johannes de Doper. Zo laat de evangelist het getuigenis van Johannes de Doper als het ware verdergaan, alsof het geen einde kent. Terwijl de evangelist de gevangenschap van Johannes wel even noemt (3:24), rept hij daarbij toch met geen woord over de twijfel die hij toen had, waarover we wel lezen in het evangelie naar Lucas (Luc. 7:19-20). Daaruit leren we dat Johannes de Doper ook slechts een mens was zoals wij, maar daar is het Johannes de evangelist niet om te doen. Voor hem is Johannes de Doper een getuige, die de mond vol had van de Heer Jezus – en om dat niet in diskrediet te brengen rept hij met geen woord over

¹ O.a. Matt. 3:1vv.; Marc. 1:4vv.; Luc. 1:13-17, 76-80.

² Joh. 1:15,19v., 32, 34; 3:26; 5:33-34, 36 (indirect); vgl. 1:40, 10:41.

diens twijfel. Als we alleen het evangelie van Johannes hadden, zouden we niets hierover geweten hebben.

Dit evangelie begint en eindigt trouwens met een getuige. De eerste getuige is Johannes de Doper; de laatste is Johannes, de schrijver van dit evangelie zelf (19:35; 21:24). Het concept ‘getuige’ is belangrijk in de geschriften van Johannes. Hij gebruikt het (of een variant ervan) zevenenzeventig keer, waarvan zevenenveertig keer in zijn evangelie. In zijn eerste brief presenteert hij zichzelf direct als een getuige (1 Joh. 1:1-3). En ook voor zijn boek de Openbaring is dat niet anders (Openb. 1:2, 9). In zijn evangelie voert hij voortdurend getuigen aan: Johannes de Doper, de woorden van Jezus (3:11, 32-33; 8:14), de werken van Jezus (5:36), de Schriften (5:39), God de Vader (5:32, 37), zichzelf en door de mond van verschillende personen ³. Terwijl Johannes de Doper in de overige evangeliën hoofdzakelijk als een prediker wordt voorgesteld, is hij in dit evangelie dan ook bij uitstek een *getuige*. We lezen niets over zijn prediking, maar voortdurend horen we hem getuigen van de Heer Jezus Christus.

Zoals Johannes de Doper door God was gezonden om een getuige van de Heer Jezus te zijn, zo zijn ook wij, in navolging van de apostelen, in deze wereld gezonden als Zijn getuigen (Hand. 1:8). Zodat wij als een brandende lamp (Matt. 5:14-16) en als lichtende sterren (Fil. 2:15) licht zouden verspreiden in deze wereld. Dat kan met woorden maar ook met daden, en beide horen bij elkaar.

Johannes, de wegwijzer

In dit evangelie horen we niets anders uit de mond van Johannes de Doper dan een voortdurend verwijzen naar de Heer Jezus Christus. Johannes wees iedereen erop dat ze in Hem moesten geloven (Hand. 19:4). Hij sprak niet zachtjes, maar riep het uit: ‘Deze is het’ (1:15). Hij sprak niet in het verborgen, maar te midden van de

³ Zie Joh. 1:50, 6:69, 11:27, 20:28.

massa zei hij: 'Deze is het' (1:30). Zo fungeerde hij als een wegwijzer, die naar de Heer Jezus verwees.

Als je een wegwijzer ziet, dan verwijst die altijd naar een andere plaats. En zo was het ook bij Johannes. Hij wees niet naar zichzelf, maar van zichzelf af naar de Heer Jezus. Toen ze hem kwamen vragen wie hij was, ging hij niet verder dan te zeggen dat hij een 'stem' was die over iemand anders sprak (1:23, 26). Johannes was 'vóór Hem uitgezonden' (3:28). Zo was hij een bode, die de komst van een Ander aankondigde (vgl. Gen. 32:3; 46:28). Een vooruitgestuurde bode moest spreken over degene die eraan kwam, en dat deed Johannes. Hij zei niet dat hij de laatste grote profeet was, of de beloofde Elia (Joh. 1:21; vgl. Mal. 4:5 en Matt. 17:10-13), of wat dan ook. Een wegwijzer wijst steeds van zichzelf af. Wanneer Johannes de Heer Jezus ziet, dan zegt hij 'zie' en wijst naar Hem (Joh. 1:29, 36). Zo stuurt hij zijn eigen discipelen achter Jezus aan (1:37). Als getuigen moeten wij niet alleen maar fungeren als een lamp die zijn licht rondstrooit, maar als een spot die onze lichtbundel op de Heer Jezus richt – zodat vanuit heel ons leven klinkt: 'zie, Deze is het'.

Johannes, de nederige bode

De plaats waarnaar de wegwijzer verwijst, is belangrijker dan de wegwijzer zelf; degene die komt, is belangrijker dan de bode die hem aankondigt. De nederigheid van Johannes is dan ook sierend en komt duidelijk voor onze aandacht. Hij noemt zichzelf slechts een 'stem', slechts een vooruit gezonden bode. Het gaat niet om hemzelf, maar om Degene die hij aankondigt. De eerste woorden die we uit de mond van Johannes de Doper horen in dit evangelie, spreken dit uit: 'Hij die na mij komt, is mij vóór' (1:15, 30). Dat wil zeggen, dat Degene die hij aankondigt de voorrang heeft. Dit 'is mij vóór' is een belangrijk statement dat Johannes maakt. Het betekent niet alleen maar dat Jezus reeds vóór hem bestond, want dat zegt hij daarna: 'want Hij was eerder dan ik'. Johannes zegt niet twee keer hetzelfde. In het Joodse denken redeneerde men dat degene die als eerste optrad, belangrijker was dan wie later optrad. Wat Johannes hier dus zegt, is dat hij – hoewel zijn optreden eerder begon dan dat van Jezus – toch niet belangrijker was dan de Heer, maar precies

andersom. Vandaar dat hij redengevend erbij zegt: 'want Hij was eerder dan ik', waarbij het dan wel om die tijdsvolgorde gaat.

Het verschil tussen hemzelf en de Heer Jezus stelt hij nogmaals uitdrukkelijk in het licht, als hij zegt dat hij niet waardig is de schoenriem van Jezus los te maken (1:27). Deze woorden doen denken aan de hoofdman over honderd, die een gelijksoortige uitspraak deed (Matt. 8:8; Luc. 7:6-7). Het losmaken van de schoenriem was een taak voor een van de geringste slaven. In Jezus' tijd waren er nog wel rondreizende leraars met discipelen (bijv. Johannes de Doper zelf). Die discipelen deden dan allerlei gunsten voor hun leraar in ruil voor het onderwijs. Maar het losmaken van een schoenriem hoorde daar niet bij, omdat die taak te min was. Johannes zegt nu dat hij, vergeleken met de Heer Jezus, nog minder waard is dan een slaaf die de schoenriem losmaakt. Dat is bijzonder nederig, en daarmee stelt hij de grootheid van de Heer Jezus uitdrukkelijk in het licht, aangezien de afstand tussen hemzelf en de Heer Jezus daarmee bijzonder groot is.

Ook wanneer Johannes over zichzelf spreekt als 'de vriend van de bruidegom', valt alle nadruk op de Heer Jezus (3:29). Deze uitspraak doet Johannes naar aanleiding van de boodschap dat allen naar de Heer Jezus toegingen (3:26). En dan vinden we geen jaloezheid bij Johannes, maar blijdschap daarover. Op een bruiloft gaat alle aandacht naar de bruid en de bruidegom. De bruidegom is daarbij belangrijker dan de andere aanwezigen, want hij heeft de bruid. De vriend van de bruidegom staat slechts in zijn schaduw en in zijn dienst. Zo verheugt Johannes zich erover dat de aandacht naar de Heer Jezus gaat. Hij besluit dan met de bekende woorden: 'Hij moet meer, maar ik minder worden' (3:31). Het licht dat uitgaat van ons getuigenis moet op de Heer Jezus Christus vallen. Zoals de lichtbundel van een spot niet op de spot zelf gericht kan zijn, zo moet dat ook bij ons zijn.

In Johannes de Doper vinden we een uitdaging voor elke gelovige. Ben ik werkelijk een getuige van de Heer Jezus Christus? Ben ik een wegwijzer? Valt het licht dat van mijn leven uitgaat uitsluitend op Hem? Wat een uitdaging! Succes ermee!

Oude Sporen 2013

